

עין משפט ונר מצוה

קבא א מ"י פ"ח מה'ל זכיה ומתנה הלכה כ סמך ענין פס טו"ע ח"מ פי' נרף ספיף:
קבב ב ג מ"י פ"ח מה'ל אבות טעומה הלכה ו'.

מוסף תוספות

^א. נ"א: ולא קושיא היא דהתם שאני דיוקן שהניחוהו חולה חי, באותו חוקה יש להעמידו עד שיוודע לו שמח, אבל הכא הרי קברו מוכיח עליו שמת. רמב"ן. ג. כיון שאבדור בים ואין אנו יודעים מה היה להם ורובן לאבדו כמאן דמי ואבודין מוכיח עליהם. שם. ועין רש"י. ג. דאיכא שמואל דר"מ אפי' בשכיב מרע קאמר, וטעמא דידיה משום דכיון דכתבו מתנה סתם וסתם מתנות מתנה קיימת משמע דהיינו מתנה בריא, דאילו מתנה שכי"מ היתה הו"ל למכבש בה כד קציר ורמי בעיטתה וכו'. רש"י. ד. אפי' יחזיקו בהם. מ"ס קדושין ע"ז. ה. דלא תימא מ"ס דלא כתוב ביה במהלך על גרליה בשוקא כמו בשאר שטרות אף אם היה בריא לא גמר ומקנה, קמ"ל. מ"ס ה"א"ש פ. ג. דהא ספק טומאה מסיטה גמרינן ובסוטה בכי האי חצר לאו מקום ייחוד וטוהיה הוא. ר"י עירובין פ. ט. ודולכנתא מבין לה כסוטה דה"ל היא מתחלה בשעה שבאה שם טומאה. רמב"ן. ד. ואצ"פ שריה, באו עליה ימות החמה ואולי היתה בה עכשיו טומאה חדשה לא היינו דנין אותה לענין אותה וזכית לאת לאת שריה, לענין ההיא טומאה ישנה מיהא אין אנו דנין אותה בחוקת מה שהיא עכשיו אלא בחוקת מה שהיתה קודם לכן בימות הגשמים שיהא רה"י עשומ"ק.

רבינו גרשום

אמר רבא. בתר השתא אולוין דמסתבר בדאמר מקבל ותר מת והרי קברו מוכיח עליו שלא עמד מחליין: אמר ליה אבאי. דהיי מצינא דלא בתר השתא: ומה שפיר דאבאי בים שרובין של אנשים שהיו בה לאיבוד ואפי' הכי נותנינן עליו חומרי חיים שאין נשמיא נפשותיהם דהיישוי שמא השליכן לחוץ במקום חרוק כשהן חיים וחומרי מתים שאם כהניס היו אותן שטבעו נשיתין ועבדיהן אין אוכלין הורמא בחוקת שחן חזק דאיכא למימר מת: חולים שרוב חולין לחיים לא כ"ש. שנותנינן עליו חומרי חיים ואיכא למימר דנתרפא וקם מחליין וחזר מאותה מתנה: כמאן אולא דהו שמענתא דרבא דאיל בתר השתא: ומה נהן כדנתיא. לא כתב בה כשנותן מתנה שכיב מרע הוא. הוא אומר שכיב מרע היה ועמד וחזר והוא אומר בריא היה: מי מוציא מיד מי. הוא שכיב מרע מוציא מידן בלא ראיא שנכסין הן בשרשותו ובחוקתו ונכסים בחוקתן קיימי ותר אין מוציאין בלא ראיא שבריא היה כשתנן לו דברי ר' יעקב: ר' נתן אומר אם בריא היה כו'. אלמא דבתר השתא אולוין ודיינינן ל' שבריא הוא אי לא מייחי ראיא דשכיב מרע הוה: אמר ר' אלעזר (ז) מחלוקת ר' יעקב במחלוקת ר' יעקב

ור' נתן כדאיריין לענין טומאה. דהנין הבקעה מסויגת סביב. בימות החמה רשות היחיד לשבת אם יותר מבית סאתים אין מטלטלין בה אלא בארבע והזורק מרשות הרבים חייב חטאת מפני שיש לה מציאות. רשות הרבים לטומאה והאי להחברתא בימות החמה כבר היא קצורה אין מונעין בני אדם לעבור דרך עליה. ודמיא כה"ר לענין טומאה דכל ספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור. דכתוב ונסתרה והיא נטמאה. אף ספק טומאה שיש בבקעה ספיקו טהור. ובימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן בין לשבת בין לטומאה. לפי שהיא זורעה ומונעין ממנה דריסת רגל. ואמר רבא לא שנו דבקעה בימות החמה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה אלא שלא עבר עליה שוב מות הגשמים.

כ) אצ"י דהשתא ימות החמה רשות היחיד לכאן ולכאן בין לגבי טומאה בין לגבי שבת דלא אולי בתר השתא ות"כ כ"ר נתן: והכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה הואיל דנותן

קנג:

השתא ומה ספינה שרובין לאבד ב'ו'. הקשה הר"ר יצחק ב'ר' מאיר אמאי לא פריך ליה מדתנן בגיטין (דף כה. טז) הניחו זקן או חולה (ט) בחזקת שהוא קיים ואוכלת אשתו בתרומה ולא אמרי' דלמא מת ואינה קושיא דהתם לא מת לצסוק אבל הכא מת לצסוק^א ולא הוי לנו לומר שעמד אי

לא משום דמדמינן ליה לספינה המטורפת ציס דהוי כמו שסופן לאבד צמים^ב ואפ"ה חשבינן להו בחזקת שהם חיים עדנין א"ר מנהייל משנה לא היה יכול להוכיח אלא שהוא בחזקתו כמו שהניחו אבל מהך משנה יש להוכיח שנילוז מחליו כמו צי הספינה (ט) המטילים ציס שנילוז מן המים: **כמאן אזלא הא שמעתא דרבה בר' נתן.** וא"ת אמאי לא קאמר כר"מ דרבה גופיה מוקי לקמן ר' נתן כר"מ דמתני' וי"ל דמשום דר' נתן^י דינא הוא ומית לעומקא דדינא ומטעם זה פ' רבינו שמואל דהלכה כרבה אי נמי דמתני' לא מוכחא כהדיא^י (י) שהוא בחזקת בריא עתה^ג אבל ממילתיה דרבי נתן משמע הכי שטרות אף אם היה בריא כהדיא^י **והן אין מוציאין מידו אלא בראיה.** וא"ת פשיטא כיון שהוא מוציא מידו^ד בלא ראיא שכן אין מוציאין כהדיא^י בלא ראיא וי"ל דהא קמ"ל דהא כהדיא מוציאין אע"פ שאין השטר

מוכיח שהיה כהדיא^י: **ר'בי נתן אומר אם בריא הוא עז"י להביא ראייה ב'ו'.** אומר ר"י דהך סוגיא דהכא לית לה כהדיא סוגיא דפ' בתרא דקדושין (דף עט.) דקאמר התם קדשה אביה דצרך ומתקדשה היא עצמה בעיר והרי היא בוגרת רצ אומר הרי היא בוגרת לפנינו ושמואל אומר חוששין לקדושי שניהם וקאמר התם לימא כתנאי מי מוציא מיד מי הוא מוציא מידם בלא ראיא כו' לימא רצ דלומר כרבי נתן ושמואל דלמך כרבי יעקב אמר לך שמואל אנה דלמרי אפי' כרבי נתן עד כאן לא קאמר ר' נתן התם אלא דכולי עלמא בחזקת כריאים קיימינן [והאין] דמפיק נפשיה מחזקת כריאים עליו להציא ראייה אלא הכא מי מפיק נפשיה מחזקה ואי"ר ה"י איוו ראייה מיימי מר' נתן לרבה התם היינו טעמא דכ"ע בחזקת כריאים קיימי אבל הכא אין לנו לומר שהיה בחזקת שכיב מרע שלא עמד דשמת עמד ומסיפא נמי דקתני אם שכיב מרע הוא עליהן להציא ראייה שהיה כריא אפי' רבי ראייה דהתם היינו טעמא דלוקי ממונה לחזקיה ודברנה דלכא איכא חזקת ממון לגבי יורשים אלא לאו ש"מ דלית לה להך סוגיא סברא דהתם: **ב'יבמות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן.** פי' רבינו חננאל דצימות הגשמים אין צי אדם נכנסין בתוכה מפני רוב הגשמים ואין נראה שאין זה מחמת מילוי מים אלא מפני התבואה דקדמתי בתוספתא (פ"ז דטהרות) שהציא רבינו חננאל (י) דקתני אלו ימות החמה משתעקר התבואה ממקומה והא דקתני סיפא (ז) את ימי הגשמים משתדר רביעה שניה לאו היינו מפני רוב המים אלא שמשם ואילין גדלים הזרעים ודריסת הרגל מוקת להם כדמתיב בס"פ מרובה (ב"ק דף פא.) מהלכים בשבילי הרשות משתדר רביעה שניה שמשם ואילין דריסת הרגל מוקת לזרעים ולתבואה:

רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה. צפ"ק דשנת (דף ו.) פליגי בה אמוראי איכא מאן דמוקי לה בצקעה שהוקפה מארבע (ט) רוחות רה"ר לעומאה שאפי' חצר שנכנסים בה צו ויוצאין צו אמרי' בעירובין (דף טז.) דהוי רשות הרבים לטומאה^י כ"ש בקעה שהולכים בה תדיר ואיכא דמוקי לה בלא הוקפה והי דמילית ואמאי קרי לה רשות היחיד לפי שאינה רה"ר:

אמר רבא לא שנו אלא שרא עברו עליה ימות הגשמים. פי' רש"ס שעברו עליה ימות הגשמים משגדרה הצקעה (ז) ואפ"ה צימות החמה חשיבה רשות היחיד ואין נראה כלל כי איוו סברא היא דכיון שגדרה ועברו עליה ימות הגשמים הויא רשות היחיד אפי' צימות החמה וקודם שעברו ימות הגשמים לא תהיה רשות היחיד ועוד דלא מני לאוקומא למילתיה דרבא דהכא אלא למ"ד צפ"ק דשנת (טס) והוא שיש לה גדר מר' רוחותיה ועוד אמאי קאמר רבא למילתיה הכא יותר מכל שאר מקומות שנגמרא שהציא הך משנה ופי' רבינו חננאל דלענין טומאה קאי וה"ק לא שנו אלא שלא עברו על טומאה זה וימות הגשמים אפילו נכנס בה צימות החמה וזא לשאלו צימות החמה הוי רשות הרבים אבל אם עברו על טומאה זו ימות הגשמים אפילו נכנס בה צימות החמה וצא לשאלו צימות החמה הוי רשות הרבים (ז) (קשה) תמיה גדולה היא למה אומר רבא דבריו כצאן יותר מבשאר מקומות דמייחי קין משנה וי"ל דהא נומי לא קשיא היא דכפירש רבינו חננאל דרבא חולק אדר"א ולא כתב יותר ונראה (ט) (ז) דחולק צענין זה מדאמר רבא אם עברו עליה ימות הגשמים הוי רה"י אפילו צא לשאלו צימות החמה ונכנס צימות החמה א"כ לא אזיל בתר השתא בתר שעת שאילה^י ושמת כדברי ר' יוחנן רוזא לומר כדאיסתא צירושלמי עלה בפרק מי שמת אמר ר' יוחנן נטמא צסקפ בקעה צין צימות החמה צין צימות הגשמים מחלוקת ר"מ ותכמים צא לשאלו צימות [והחמה נשאלין לו צימות החמה צימות הגשמים נשאלין לו צימות הגשמים א"ר יוחנן (ט) וצלבד ימים הסמוכים לגשמים] ונתן בתוספתא ואלו הן ימות החמה משתעקר התבואה מתוכה ימות הגשמים משתדר רביעה שניה

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

אמר רבה הרי. אלו רואין שהוא מת ובתר השתא אולוין (ו) והעמדנו על חזקת מיתתו ויש לנו לומר שמתוך אותו חולי מת וקנה המקבל מתנה: **אי"ל אציי.** מאן לימא לך דמהיולא חולי איפטר לציב עולמיה והלא רוב חולים לחיים וחזר צו ואחרי כן חלה ומת: **השאל ומה ספיטוס.** הטובעות ציס שרובן ליאבד

ואפ"ה נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים דמתנן צפ' כל הגט (גיטין ד' כח:) אבל עיר שכשעה כרכוס וספינה שאבדה ציס נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים צת כהן לישראל צת ישראל לכהן שמהין אין אוכלות בתרומה: **חולים שרוב חולים לחיים.** דמתנן (גיטין סז.) המציא גט ממדינת הים והניחו זקן או חולה (ט) נותנין לה בחזקת שהוא קיים לא כל שכן דנימא עמד וחזר צו. ומיהו (רבא) [רבא] לא הדר ציה וקו"ל כוומיה דשמעמיה כרבי נתן אולא דקו"ל כוומיה כדאמרי' בעלמא (צ"מ ד' קק:) ר' נתן דינא הוא ונחית לעומקא דדינא: **מי מוציא מיד מי.** מתנה שאין כתוב צה לא לשון מתנת בריא ולא לשון מתנת שכיב מרע כי מתני' זה אומר כריא הי"ת וזה אומר שכיב מרע היימי: **הוא מוציא מיידיה.** ונותן עומד צכסיו חוכה צהן דהעמד נכסים על חזקתן ויד בעל השטר שצא לתבוע נכסיו של זה על התחתונה דלא אולוין בתר השתא (י) כדאציי דרוב חולים לחיים דאיכא למימר דהדר ציה: **והס אין מוציאין מידו.** אא"כ מציאין ראייה צעדים שצריא היה: **אם כריא הוא.** בשעת העמדה צדין עליו וכו' דאולוין בתר השתא: **אמר ר"א ולענין טומאה.** דקו"ל [סוטה כח:] ספק טומאה כרה"י ספיקו טמא וצרה"ר ספיקו טהור וקו"ל נמי דצקעה צימות החמה רשות הרבים לטומאה וצימות הגשמים רשות היחיד לטומאה דמתנן כו': **דנחלוצים כי היכי דנחלקו ר' יעקב ור' נתן** צמתנה סתם אי אולוין בתר השתא או בתר חזקת נכסים הכי נמי אפליגו גבי טומאה שאם צא אדם לצ"ד ונשאל על שנכנס לצקעה ואין יודע מתי נכנס אם צימות החמה וטהור אי צימות הגשמים וטמא חזיון אם עתה כשנשאל ימות החמה הן טהור הוא דאולוין בתר השתא לר' נתן ואם ימות הגשמים הוא טמא דבתר השתא אולוין ולרבי יעקב דאזיל בתר חזקת העמד טהור על חזקתו וטהור עד שיבאו עדים ויעידו צצימות הגשמים נכנס: **דתנן צקעה כו'.** מסויגת צגדרי סביב ורה"י היא לשנת ואפי' היא קרפף יותר מצית סאתים (ז) לזרוק צתוכו מרה"ר חייב ולטלטל אסור: **רה"ר לטומאה.** דלאו מקום סתירה הוא אבל צימות הגשמים שיש שם זרעים אין נכנסים לתוכה והיו מקום סתירה וספק טומאה טמא: **אמר רבא לא שנו כו'.** מילתא צצפי נפשה היא והמפרש דמילתיה דר"א אדרבא קאי אינו אלא טועה דרבא בתרא הוא ואי"ל לדחוק מילתיה דרבי אלעזר ולהעמידה על פירוש רבא: **לא שנו.** דצקעה זו צימות החמה רה"ר לטומאה: **אלא שלא עברו.** על צקעה זו ימות הגשמים משגדרוה אבל עברו עליה ימות הגשמים מו לא פקע מינה שם רה"י אפילו משיגיעו ימות החמה ותיהיו לעולם רה"י לכאן ולכאן וסברא מעלייתא היא או חומרא דרבינן הוא. ור"ח פירש דרבא פליג אדר' אלעזר והכי כתב ורבא חולק על רבי אלעזר ופי' נמי לא שנו דצקעה כו' אלא צומן שלא עברו על זו הטומאה שהיתה עתה בצקעה ימות הגשמים אבל עברו על זו הטומאה ימות הגשמים רה"י היא לכאן ולכאן:

ראיה

השתא (טט.) אפילו ימות הגשמים משגדרה הצקעה (ז) ואפ"ה צימות החמה שאין צה זרעים, רשות היחיד לשבת. דהא לאו היקון לרבים הוא. שאין רבים מסתלקין מן המסילה לכן נפשה. ורשות הרבים לטומאה ור"ח ספיקו טהור, ואין מקום סתירה הוא, שיש בני אדם נכנסים לה, דספק טומאה לטמא לה מסויגת ממנין לה והתם טומאה מתי, ונתמרה והיא נטמאה. דנמקום סתירה עומדה לצעלה מספק, ומכאן אמר דן לנך (שבת ו.) שהא זועיה אין אדם נכנס לה (טט.)

מסורת הש"ס

א) [קדושין עא:] גיטין כח.,
ב) קדושין עט.,
ג) סוהות פ"ו פ"ז שבת דף ו'.,
ד) צ"ק נה. צ"מ קין:.,
ה) דמדמתלק צענין זה א"כ כי כ"ל רש"י.,
ו) [צ"ל ונתא בתוספתא דטהרות פ"ו:],

הגהות הב"ח

א) גמ' אמר רבה הרי מת. כ"י קי' הוא גירסת המוס' והר"ש ודלא כאלפי דגרוס רבא ע"י בלשכ"י:
ב) שם אמר רבא לא שנו. כ"י צ"ב ואמר רבא אלא אמר רבא וחזונו שמפרש דמילתיה דר"א אדרבא קאי גורס ואמר רבא ורש"ס דהא אותו:
ג) שם שלא עברו עליה וכו' אבל עברו עליה ימות הגשמים:
ד) רשכ"י ד"ה אמר רבה וכו' והעמדתו על חזקת:
ה) ד"ה חולין וכו' נותן לה בחזקת שהוא קיים לא כ"ש דנימא דלמא עמד וי"ל דה"ה אלא הוא מוציא וכו' ורבדאני וכו' ואיכא למימר:
ו) ד"ה דתנן וכו' לזורק לחורב מנשות הרבים:
ז) חוב' ד"ה השאל וכו' וקו' או חולה נותן לה בחזקת שהוא קיים ואוכלת אשתו בתרומה בחזקת שהוא קיים ולא אמרינן וכו' ולא היה לנו לומר:
ח) ב"ד צי הספינה הבטולטלים ציס:
ט) ד"ה כמאן וכו' כריא:
י) ד"ה צימות הרבים:
יא) חוב' אלו הן ימות כ"ל וצימת דקתני נמחק:
יב) ב"ד והא דקתני סיפא ימות כ"ל וצימת א"ת נמחק:
יג) ד"ה רשות וכו' מאלעזר ורחותיה ורשות הרבים:
יד) ד"ה אמר וכו' משגדרה הצקעה ולהכי אפי' צימות החמה חשיבה:
טו) ב"ד ונראה לפרש דחולק:
טז) ב"ד וצלבד ימים הסמוכים לגשמים ונראה לריי כ"ל וציבות והן בתוספתא ואלו הן ימות הגשמים הנבואה ממוכה ימות הגשמים משתדר רביעה שניה נמחק:

מוסף רש"י

מי מוציא מיד מי. הכותב נכסיו לאחרים ולא שייך כלום. דקו"ל צכסיו מרע שאין מתנתו מתנה אם מנה, דגלי דמיה מלגא שייך מרע דמלוא מתנת מיהא היה ואם כריא היה מתנתו מתנה, ועכשיו הוא אומר ש"מ מוציא נכסיו מיד מי (קדושין טז.) הוא מוציא מידיהו. אם עמדו והחזיקו נכסיהם, ואין צריך להציא ראייה שהיה ש"מ ואפילו צשעת כריא עכשיו צשעת חזרה לא אמרינן מדשעתא כריא מטיקולא צשעת מתנה נמי כריא (טז.) אם בריא הוא. עכשיו צשעת חזרה, עליו להביא ראייה. ואי לא מייחי מחזיקין ליה כי השתא (טט.) בימות החמה. רשות היחיד לשבת. דהא לאו היקון לרבים הוא. שאין רבים מסתלקין מן המסילה לכן נפשה. ורשות הרבים לטומאה ור"ח ספיקו טהור, ואין מקום סתירה הוא, שיש בני אדם נכנסים לה, דספק טומאה לטמא לה מסויגת ממנין לה והתם טומאה מתי, ונתמרה והיא נטמאה. דנמקום סתירה עומדה לצעלה מספק, ומכאן אמר דן לנך (שבת ו.) שהא זועיה אין אדם נכנס לה (טט.)

^[1] נראה דל"ר מחלוקת ר' יעקב ור' נתן כאן במחלוקת ר' יעקב ור"י דאיריין לענין טומאה כ"ל ועי' הטעם בשמ"ק כאן שדפוס בדפוס וכן פ' הרב המאירי על מ"ס שבת.

^[2] צ"ל אבל עברו עליה ימות הגשמים אע"ג דהשתא וכו'.